

Social miljöanalys

Sammanställning av
kunskapsinhämtningen om
Stadshusparken i Mölndal

/Från juni till december 2017

Konsult

Rapporten har tagits fram av White Arkitekter AB.

Lisa Wistrand
Moa Lipschütz
Anna Krook
Siri Lönnroth Himmelman

Referensgrupp White:
Louise Didriksson
Ulrika Bergbrant
Jonathan Anderson

Kontaktperson: Lisa Wistrand
lisa.wistrand@white.se
031 608769

Projektgrupp Mölndals stad

Kenth Berntsson
Jonas Häggson
Julia Halldin
Elisabeth Östman
Daniel Pawholm
Frida Törnqvist
Vanessa Maciel Pinto
Lotta Malm
Maria Modin
Christina Bodin

Kontaktperson: Kenth Berntsson
kenth.berntsson@molndal.se

Bilderna i rapporten är tagna av White eller har tillhandahållits av Mölndals stad.

Sammanfattning

I samband med omdaning av innerstaden ska Stadshusparken omvandlas till hela Mölndals stadspark. I syfte att ta fram underlag till parkens utveckling har White tillsammans med Mölndals stad genomfört en delaktighetsprocess. Tanken är att parkens framtid ska formas i en gemensam arbetsprocess där idéer genereras gemensamt av mölndalsbor, organisationer, tjänstepersoner och politiker. Som ett led i delaktighetsprocessen har hösten 2017 ägnats åt kunskapsinhämtning (etapp 2). För att fördjupa kunskapen om och förståelsen för Stadshusparkens befintliga värden, brister och funktion har intervjuer och fokusgrupper genomförts med kommunens invånare. Resultatet från denna kunskapsinhämtning, i kombination med undersökningen som gjordes på Pellekandagen den 5 juni, sammanfattas i denna delrapport. Slutsatserna har i sin tur använts för att identifiera viktiga målgrupper och ta fram en utvecklingsinriktning för parken.

Nästa steg i delaktighetsprocessen består av etapp 3, som kommer att äga rum under våren 2018. Den tredje, och sista etappen, går ut på att i en laborativ process generera och testa idéer för parkens utveckling tillsammans med mölndalsborna.

1. BAKGRUND

” Cities have the capability of providing something for everybody only because – and only when they are created by everybody”

(JANE JACOBS, 1961)

BAKGRUND

Mölnads Stad ska utveckla Stadshusparken och som del i den processen genomförs olika dialogaktiviteter. Dialogen ska möjliggöra delaktighet för medborgare, men också för verksamheter, fastighetsägare och civilsamhälle. Stadens ambition är att bygga en ny stadspark som berör alla medborgare i staden, kopplat till den stora omdaning av Mölnads innerstad som nu sker. Önskemål har kommit från flera håll att staden behöver en ny stadspark som kan vara en levande lunga i staden. Inte minst eftersom rörligheten i de centrala delarna av Mölnad kommer att öka kraftigt med fler boende och besökare. Delaktighetsprocessen ska fungera som ett förarbete och underlag till detaljplanen som ska tas fram för parken och dess omgivning.

ETAPP 1

Arbetet med att utveckla Stadshusparken har delats upp i tre olika etapper. Projektets första del - etapp 1 - gick ut på att planera och ta fram en

riktning för dialogaktiviteterna. För detta upprättades en delaktighetsstrategi och ett manifest som stöd för beslut och avvägningar. En första kunskapsinhämtande aktivitet genomfördes på Pellekandagen den 5 juni.

ETAPP 2

I andra etappen har vi tagit utgångspunkt i lärdomarna från etapp 1 och arbetat tydligt utifrån manifestets struktur, process och förhållningssätt. Hösten 2017 har ägnats åt att fördjupa kunskapen om och förståelsen för Stadshusparkens värden, brister och funktion. Detta har gjorts med hjälp av genskjutsintervjuer där invånare (i Mölnad centrum, Lindome och Kållerred) fick svara på frågor om sin användning och upplevelse av Stadshusparken. Lindome och Kållerred valdes ut som representativa för kommunens ytterområden. För att komplettera resultatet från genskjutsintervjuerna hölls en fokusgrupp med seniora Mölnadsbor. Resultatet från kunskapsinhämtningen har vägts

sammans med resultatet från Pellekandagen samt egna observationer och befolkningsanalyser.

FORTSATT ARBETE

Nästa fas (etapp 3) har en laborativ och idégenererande karaktär med fokus på fördjupad delaktighet. Tillsammans i en iterativ process ska design och dialog mötas i stegvis gestaltande, med hjälp av samskapande och platskapande aktiviteter. Tanken är att Etapp 3 ska resultera i en vision och nycklar som ska vägleda utvecklingen av parken. Den avslutande sammanställningen ska tydligt spegla de idéer som kommit fram i delaktighetsprocessen med medborgarna och också innehålla en utvärdering av vårens aktiviteter.

Det är viktigt att nämna att dialog och delaktighet inte behöver ta slut när parken är utformad. Istället bör det ses som en ständigt pågående process som ger liv och identitet till parken.

2. STADSHUSPARKEN IDAG

I analysen nedan sammanfattas invånarnas användning och upplevelse av Stadshusparken med utgångspunkt i de undersökningar och intervjuer som genomförts under sommaren och hösten 2017.

PARKENS INNEHÅLL

Stadshusparken ligger mitt i centrala Mölndal, intill Stadshuset och Stadshusplan. Parken har flera positiva inslag idag i form av vacker grönska, lekplats, utegym och på senare år ett uppskattat café. Här finns också gräsytor, bänkar, planteringar, konst, damm, sittplatser, gångstigar, pulka-backe mm. Många av platserna och funktionerna är slitna och det saknas väderskydd. Vegetation skyltas med art och sort – vilket är intressant men inte tillräckligt synligt. Parken innehåller en blandning av lugna och aktiva zoner, dock saknas en tydlighet i fördelningen. Som helhet är parken lite plottrig och osammanhängande, både innehållsmässigt och rumsligt.

HUR ANVÄNDS PARKEN?

Parken används både för stora firanden, så som Pellekandagen och för tillfälliga aktiviteter. Den är dock inte förberedd för det med el, scen eller vatten. I övrigt används den mest till vardags. Användningsgraden är rela-

tivt låg i förhållande till hur många som bor och rör sig i närområdet. Utformning och inriktning på parken är allmän, och riktar sig inte till någon särskild målgrupp. Den används främst av personer som bor, studerar eller arbetar i närheten. Intervjusvaren gav en viss indikation om att barnfamiljer och äldre är de som besöker parken mest och att åldersgruppen 18-35 sällan besöker parken. Invånare från kommunens ytterområden besöker aldrig eller sällan parken. Om de gör det är det i samband med Pellekandagen eller annat arrangemang. Intervjuerna visade dessutom att kännedomen om parken är låg i ytterområdena, särskilt bland yngre.

Av de som intervjuades svarade merparten att de främst passerar genom parken, utan att stanna upp. I övrigt besöks parken i första hand för att träffa vänner och familj, gå på konsert/ evenemang, fika och vila. Leka, träna, och rasta hunden var aktiviteter som också förekom, om än i mindre ut-

METOD

1. Pellekandagen (klotterplank, pluppkartor och genskjutsintervjuer, ca 120)

När? Den 5 juni 2017

Var? Stadshusparken

2. Genskjutsintervjuer, ca 110

När? Hösten 2017

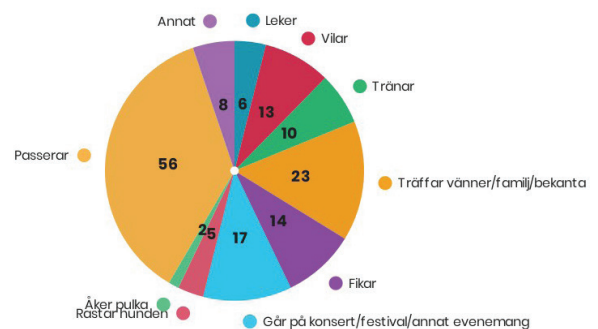
Var? Mölndal centrum, Kålleröd och Lindome

3. Fokusgrupp med seniora Mölndalsbor (65+), 10 personer

När? Dec 2017

Var? Stadshuset

sträckning. Kullen vid Fässbergs kyrka är populär för pulkaåkning på vintern men i övrigt används parken främst på sommar och vår. På sommarhalvåret används parken för organiserad träning som anordnas av Träffpunkten och Friskis & Svettis (gympa, mm). För pensionärer och äldre är dessa aktiviteter mycket uppskattade.

I den vänstra bilden syns parken med Mölndals kyrka och parkeringshuset som fond. Illustrationen till höger visar de vanligaste aktiviteterna i parken baserat på svar från intervjuundersökning.

FYSISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

Stadshusparken är en förhållandevis liten park. De fysiska ramarna utgörs av stadshuset i norr och öster, och av Häradsgatan och Tempelgatan i väster respektive söder. Få upplever att Stadshusplan hänger samman med parken, och kopplingarna till Mölndalsån är ännu otydligare. Häradsgatan, vid foten av kyrkan utgör en stark barriär som bidrar till att parkens två delar inte hänger samman så väl.

Parkens centrala och kollektivtrafiknära läge är ett av parkens största styrkor men trots närheten till centrum och stationen är den fysiska kopplingen där emellan svag. Det saknas funktioner och levande bottenvåningar runt omkring parken som bidrar till liv. Undantagen är fasaden längs Tempelgatan med entréer och verksamheter ut mot gatan men här bryts samspelet av parkeringsplatser. Stadshuset riktar idag sin baksida mot parken. Entréerna till parken är otydliga och inte särskilt inbjudande. Parken omges av parkeringar och slutna fasader på flera sidor som hindrar sikten och motverkar ett öppet och inbjudande in-

tryck. Sammanfattningsvis omges parken av barriärer och baksidor som försämrar tryggheten och tillgängligheten till parken.

Öppna gräsytor dominerar parken, vilket ger förutsättning för flexibel och spontan användning, men samtidigt upplevs parken inte som särskilt rymlig. Kopplingarna till andra gröna områden och parker som Åbybergsparken är svaga, och parken upplevs inte som en del i ett större sammanhängande stråk.

BEFOLKNING

I Mölndals kommun bor totalt cirka 64 500 invånare, med högst täthet i Mölndal centrum, Källered och Lindome. Inom 5-minuters gångavstånd från parken finns ca 4000 bostäder. Befolkningsstatistik från 2017 visar att en stor andel av de som bor i parkens närområde är vuxna mellan 20-49 år. Andelen barn i närområdet är förhållandevis låg idag men det kan komma att förändras med tiden och allt eftersom trenderna förändras. Med tanke på parkens centrala läge och antalet invånare inom gångavstånd borde

" Mycket skulle underlätta om det var bättre belysning i parken så att man ser på långt håll. "

HANS, 68 ÅR

användandet kunna vara större. I och med omvandlingen av innerstaden räknar man med ca 600 nya bostäder i centrum och cirka 1500 nya arbetsplatser. Det innebär att behovet av kvalitativa parker och grönområden kommer öka starkt i framtiden. Sammanfattningsvis finns en stor utvecklingspotential i parken, inte minst när Mölndal växer.

Parken idag

- ▶ **Stadshusparken är i första hand en vardagspark, inte en stadspark**
- ▶ **Låg användning i relation till parkens läge och storlek**
- ▶ **Invånare i ytterområdena har låg kännedom om parken och använder den sällan**
- ▶ **Parken upplevs otrygg och otillgänglig av den äldre befolkningen**
- ▶ **Lekutbudet för barn och unga är trist**
- ▶ **Caféet är ett mycket uppskattat inslag i parken med stor utvecklingspotential**
- ▶ **Kopplingarna till omgivningen är bristfälliga och parken kantas av barriärer och baksidor**
- ▶ **Parken saknar en utpräglad och stark identitet**

KARTA STADSHUSPARKEN

Funktion och sociotopvärden

VÄRDEN

- CENTRALT LÄGE
- VACKER GRÖNSKA
- ÖPPNA YTOR
- CAFÉET
- UTEGYMPA MM

BRISTER

- DÅLIG BELYSNING
- UPPLEVD OTRYGGHET
- OTYDLIGA ENTRÉER
- BARRIÄRER/BAKSIDOR
- FÅ AKTIVITETER
- TRÅKIGT LEKUTBUD FÖR BARN
- BRIST PÅ ATTRAKTIVA SITTYTOR

TECKENFÖRKLARING

- OTYDLIGA ENTRÉER
- VIKTIG KOPPLING
- BARRIÄR

2. UTVECKLINGSINRIKTNING

Utifrån de värden och behov som identifierats i kunskapsinhämtningen har en inriktning för parkens utveckling tagits fram. Utvecklingsinriktningen speglar medborgarnas synpunkter och önskemål och ska fungera som utgångspunkt för nästa steg i delaktighetsprocessen.

HELA MÖLNDALS STADSPARK

Kommunens målsättning är att stadshusparken ska bli Mölndals gemensamma stadspark. En stadspark behöver vara öppen för alla - invånare så väl som besökare, kunna användas för stora evenemang och firanden samt ha en integrerande funktion. Mölndalsborna ska känna sig stolta över sin park! Det är viktigt att parken inte bara blir ett smycke, utan att den också har ett högt användarvärde och uppmuntrar till lek och aktivitet.

VARDAG - UTFLYKT- FEST

Att väva samman olika behov och funktioner är en nyckel för att skapa en attraktiv park som används hela året - till vardags, för helgutflykter samt för evenemang och fest.

Det vardagliga användandet är det som fyller parken med liv och rörelse under större delen av året, och bör därför också ses som det viktigaste. Stadshusparken måste kunna uppfylla vardagsbehoven för de som bor och arbetar i området. Tillgången till bostadsnära och attraktiva grönområden är avgörande för människors välbefinnande, inte minst för barn. Stadshusparkens betydelse som stadsdelspark och mötesplats väntas öka ytterligare i samband med att innerstaden växer. För vardagsbesökaren är det inte nödvändigtvis de unika och representativa inslagen som är intressanta utan att det finns ett basutbud av lekmöjligheter, sittplatser, gångstigar, grönska med mera, dvs vardagsvärden. Hos vardagsbesökaren kan det finnas ett större behov av intimitet och lugn än hos sällanbesökaren.

För att kunna fungera som en stadspark för hela Mölndal måste parken, förutom vardagsfunktioner, också göra plats för utflykter och festligheter. För att få invånare från andra delar av kommunen än centrum att ta sig till Stadshusparken och känna att den är till för dem behöver parkens utflyktsvärde stärkas. Utflyktsvärdet handlar om någonting utöver det vanliga - *det unika* - som inte finns i allas direkta närområde. Det kan handla både om permanenta inslag eller tillfälliga evenemang. För att möjliggöra firanden som Pellekandagen och nationaldagen, men också mindre ställningar och arrangemang behövs en flexibilitet i parken med oprogrammerade ytor som kan förfogas efter behov.

De tre funktionerna - vardag, utflykt och fest - behöver inte nödvändigtvis stå i motsats till varandra men parkens begränsade yta gör att vissa kompromisser kan behöva göras. Därför gäller det att hitta en bra balans mellan ett innehåll som lockar mer långväga besökare och de som attraherar vardagsanvändaren. På så sätt kan parken fungera som en vardagspark och samtidigt vara en stadspark med utflyktsvärde och möjligheter för fes på helger och vid särskilda tillfällen.

EN PARK FÖR ALLA

Som nämns ovan ska Stadshusparken vara öppen för alla. Men vad innebär en park för alla? Människor är olika och har olika livssituationer och kommer därav också naturligt att ha olika stort intresse eller behov av att vistas i Stadshusparken. Parken kom

"Att väva samman olika funktioner är en nyckel för att skapa en attraktiv park som används hela året."

mer också av förklarliga skäl användas mer av de som bor i närheten än av boende i exempelvis Källered och Lindome. En park för alla handlar inte om att alla ska vistas där utan snarare om att inte exkludera särskilda grupper eller individer. Här i ligger kanske en av de största utmaningarna i utvecklingen av parken. För samtidigt som ingen får exkluderas riskerar en plats för *alla* att bli en plats för *ingen*. Därför kan det vara bra med ett visst målgruppstänk när man bestämmer vilket innehåll och utformning en plats ska ha. Det handlar dock inte om att välja ut en målgrupp utan snarare om att locka olika målgrupper med hjälp av ett rikt och varierat innehåll.

INNEHÅLL OCH UTFORMNING

I dialogen med invånarna uttryckte merparten att de vill ha en aktiv och livfull park samtidigt som det ska finnas rum för lugn och avkoppling. Att hitta en bra balans mellan lugna och aktiva zoner är en nyckelfråga i utformningen av parken. Att bygga vidare på hälsotemat som finns i parken idag (utegym och organiserad utegympa) är ett exempel på hur det aktiva innehållet kan stärkas. Omvandlingen av parken behöver inte bara gå ut på att skapa nytt utan kan också ske genom att förstärka och utveckla det befintliga.

I utformningen av parken bör man sträva efter variationsrikedom och kontraster. Detta för att öka upplevelsevärde men också för att locka en bredd av olika användare. Det får dock inte ske till den grad att det blir plottrigt och spretigt. I så fall är det

bättre att överdriva vissa inslag. Cafét är en viktig mötesplats som bör kunna stärkas – och bli stärkt av en parkutveckling. Idag begränsas caféets betydelse för parken av att de endast är öppna under sommarhalvåret. Ett populärt café med generösare öppettider skulle kunna bli precis den dragare som Stadshusparken behöver. Det är viktigt att ge plats för aktiviteter som gör att parken lever året runt. Det kan också göras med hjälp av gestaltning som gör att man kan följa årstidernas olika växlingar.

Även om sommarens och höstens dialog i första hand syftade till att förstå parken idag och ringa in önskade värden uppkom också ett antal mer konkreta önskemål från medborgarna. Exempel på önskemål är; permanent scen, boulebana, minigolf, cykelpark, grillplats, volleybollplan, klätterrädd och hundrastgård. Generellt indike-

rar önskemålen att det finns ett behov av att stärka användarvärdet i parken och erbjuda mer att göra. Framförallt finns ett behov av att stärka användarvärdet för barn och ungdomar.

IDENTITET OCH KARAKTÄR

Parkens identitet behöver stärkas för att få fler att vistas här och för att Mölndalsborna ska kunna känna sig stolta över sin stadspark. Det kan göras med hjälp av en medveten gestaltning och ett attraktivt innehåll. Speciella inslag - tex en skulptur, landmärke eller något som knyter an till platsens eller Mölndals historia - kan bidra till att skapa djup och få platsen att utmärka sig. Platsskapande aktiviteter och marknadsföring kan användas för att öka kännedomen om platsen, stärka invånarnas relation till parken och skapa ett positivt rykte.

Diagrammet ovan är en sammanställning av de önskemål som framkom i intervjuer med medborgarna.

SAMSPEL MED OMGIVNINGEN

Det är viktigt att se parken i ett större sammanhang. Utformningen på omgivande gator bör ändras för att minska barriäreffekterna och skapa mjukare övergångar/entréer till parken (Häradsgatan och Tempelgatan). Kan parken utökas med en motions slinga genom centrum och grönområdena kopplas samman till en grön länk?

I utvecklingen av parken bör topografin nyttjas bättre och kopplingarna till omgivningen stärkas. Tydligare entréer och upplevd närhet till centrum är viktigt. Medborgaregatan som ligger mellan centrum och parken har potential att bli en stark och självklar koppling. Häradsgatans barriäreffekt måste minska. Höjd- och terrängskillnader är en tillgång som parken i nuläget utnyttjar dåligt, men som kan bli en stor tillgång där kullen kan få helt annan karaktär och funktion än den öppna, plana gräsytan. Då upplevs parken större och får också fler rum med olika karaktär.

Samspelet mellan stadshusplan och stadshusparken bör förbättras genom att aktivera stadshusets baksida och skapa en mer inbjudande koppling/entré i parkens sydöstra hörn.

EN INKLUDERANDE PROCESS

För att förstå olika målgruppers och brukares behov och preferenser måste ny utformning och nytt innehåll tas fram tillsammans med dem och med stor kunskap om användande och inkludering. Risken för exkluderande mekanismer kan bland annat minimeras genom att ha ett normkritiskt förhållningssätt i utvecklingen av parken. Är det några grupper som riskerar att trängas bort eller inte få plats om parken utvecklas på ett visst sätt? Finns det anledning att lyfta fram någon särskild grupp? Exempelvis kan tjejer och killars upplevelser och användande av platser skilja sig åt. Många studier visar att offentliga utemiljöer används i betydligt större utsträckning av killar än av tjejer. Därför är det viktigt att ha en medvetenhet kring jämställdhetsperspektivet och lyfta fram

tjejeers röster i delaktighetsprocessen. Hur kan man skapa ett innehåll som inkluderar tjejer och uppmuntrar dem att vistas i parken? De är viktigt att den här typen av frågor uppmärksammas i processen med att utveckla parken. Vi måste våga benämna riskerna för att kunna hantera dem.

SLUTSATSER

För att uppnå målsättningen om att Stadshusparken ska bli hela Mölndals stadspark krävs ett aktivt och medvetet utvecklingsarbete. Olika funktioner måste vägas samman till en helhet som fungerar lika bra till vardags som för fest och utflykt och utbud och gestaltning bör svara upp mot medborgarnas önskemål. Parkens utvecklingsbehov sammanfattas i listan nedan. Utifrån dessa behov och den sammanvägda analysen av parkens värden och brister har fyra nyckelvärden identifierats - Aktiv, Rofyll, Samlande och Omväxlande. Dessa nyckelvärden ska vägleda parkens utveckling och bidra till att den blir hela Mölndals Stadspark.

Utvecklingsbehov

- ▶ **Få fler att använda parken genom att förse den med ett rikt och attraktivt utbud**
- ▶ **Skapa förutsättningar för ett café som lever hela året**
- ▶ **Stärk utflyktsvärdet och det unika**
- ▶ **Gör plats för möten och gemenskap**
- ▶ **Hitta en balans mellan lugna och aktiva zoner**
- ▶ **Skapa ett flexibelt och omväxlande innehåll som fungerar över årstiderna**
- ▶ **Skapa bättre lekmöjligheter för barn**
- ▶ **Öka tryggheten och tillgängligheten**
- ▶ **Bygg bort barriärer och utforma inbjudande entréer**
- ▶ **Skapa en sammanhängande helhet**

Kontakt

Lisa Wistrand
lisa.wistrand@white.se

Kenth Berntsson
kenth.berntsson@molndal.se

white